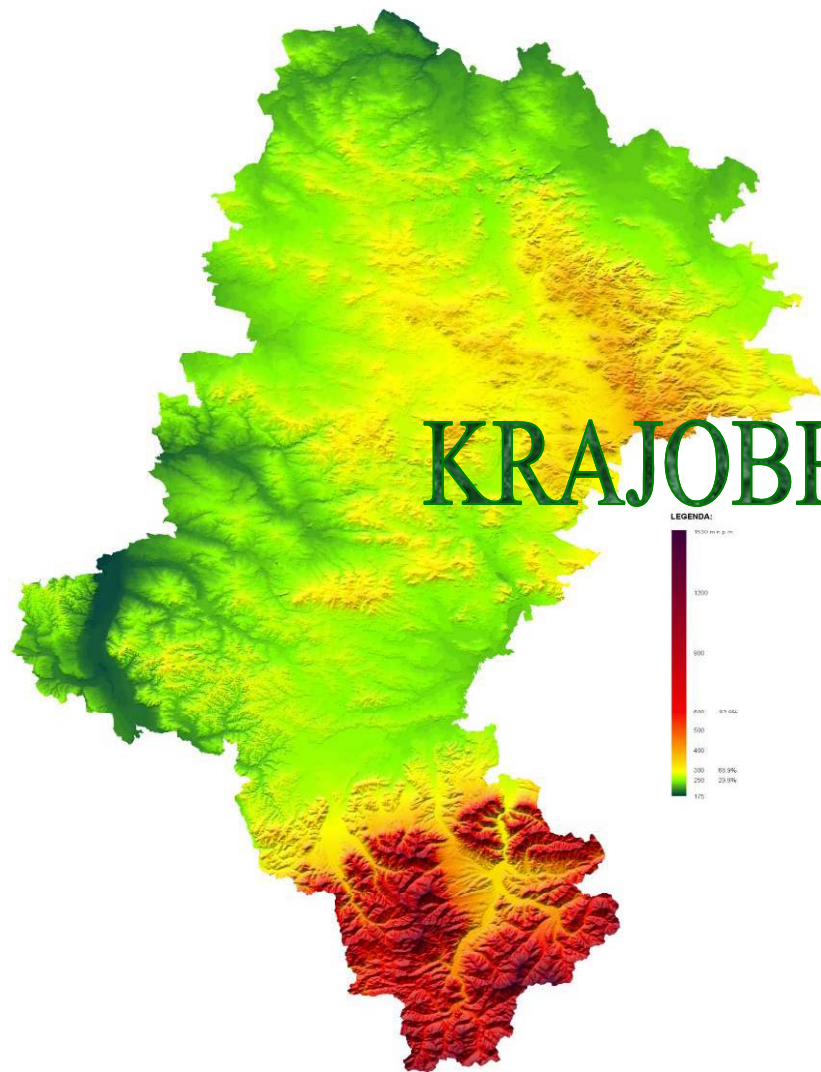
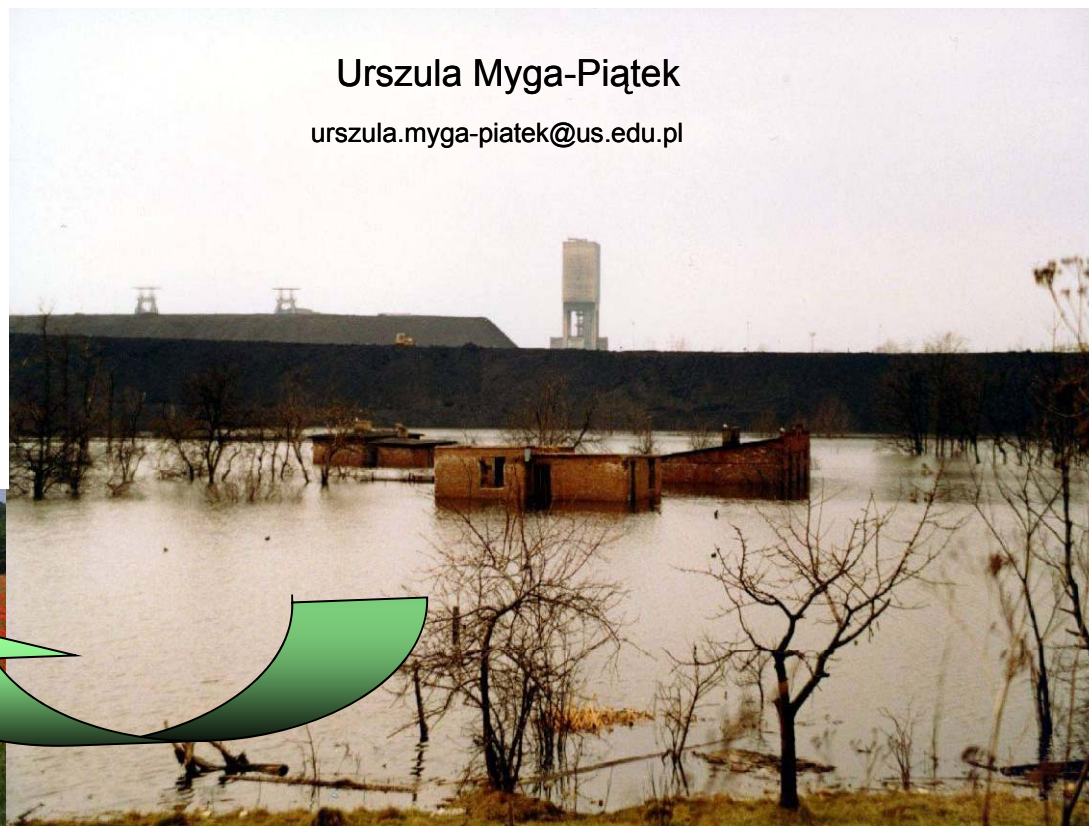

**Strategia Ochrony Przyrody
Województwa Śląskiego
na lata 2011-2030**

KRAJOBRAZ i PRZESTRZEŃ

Urszula Myga-Piątek
urszula.myga-piatek@us.edu.pl

Jak było ?
(Refleksja)

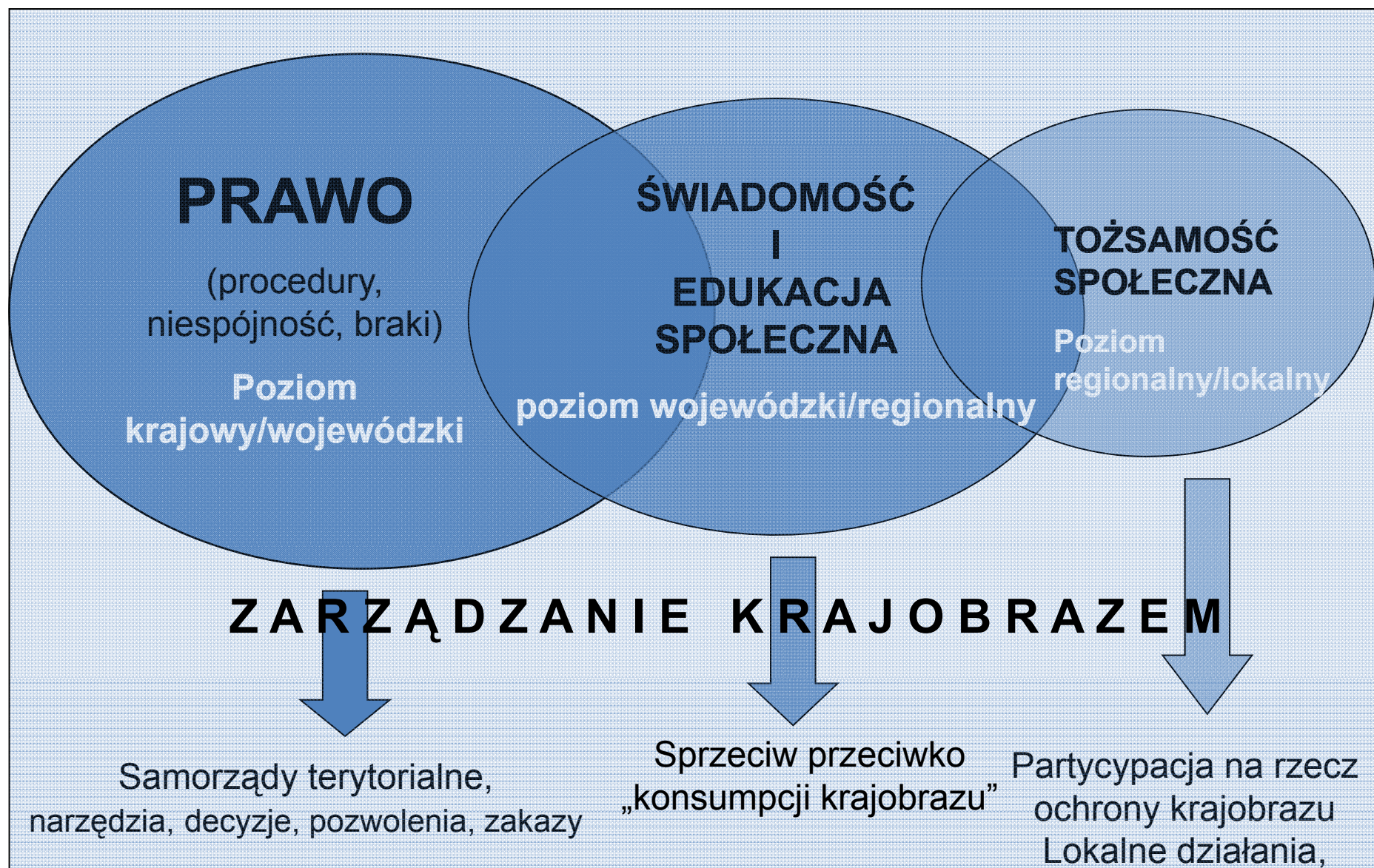
Jak jest ?
Diagnoza

Jak być powinno?
Prognoza, oczekiwania,
WIZJA
STRATEGIA

**Co należy zrobić aby
było tak jak być
powinno?**
Działania

**Dlaczego nie jest tak
jak być powinno?**
Bariery, czynniki
historyczne, prawne,
gospodarcze

Obszary konfliktowe, trudne, konieczne do „wzmocnienia”

Obszary silne, ważne, konieczne do „wzmocnienia”

1. ZASOBY KRAJOBRAZU I PRZESTRZENI

Zagrożenia i problemy

- Krajobraz nie jest traktowany jako zasób (nie podlega waloryzacji); w opinii społecznej nie jest „dobrem wspólnym”
- Bezkarność planowania przestrzennego i degradowania walorów estetycznych
- Podatność krajobrazu na antropopresję – konsumpcja, marnotrawstwo przestrzeni, fragmentacja krajobrazu, nijaczenie, globalizacja, unifikacja krajobrazu, utrata regionalnych wzorców organizacji przestrzeni i stylów architektonicznych
- Brak zasad stosowania właściwej kompensacji
- Brak środków finansowych na ochronę krajobrazu i systemu sankcji finansowych za „zawłaszczanie krajobrazu”
- Wartość krajobrazu = cena gruntu
- Brak koncepcji zarządzania krajobrazem i wizji harmonijnego wzorca rozwoju
- Brak świadomości społecznej dotyczącej estetyki krajobrazu

2010-10-19

Potrzeby

- Dostosowanie prawa do potrzeb zarządzania krajobrazem
- Uporządkowanie sfery planowania przestrzennego (hierarchizacja planów)
- Dostosowanie instrumentów zarządzania krajobrazem do długoterminowej wizji rozwoju województwa
- Wprowadzenie oceny jakości krajobrazu do aktów prawnych, opracowanie sankcji za degradację krajobrazu
- Konieczność uchwalenia i wdrożenia ustawy kompensacyjnej
- Upowszechnienie dobrych wzorów z krajów dojrzałej demokracji
- Uszczegółowienie wymagań dotyczących waloryzacji krajobrazu w dokumentacjach planistycznych
- Konieczność zachowania lub/i rewitalizowania krajobrazu województwa

Warsztaty - Strategia ochrony przyrody
2010-2030

Szanse i propozycje rozwiązań

- Występowanie różnych typów krajobrazów, w tym różnych typów krajobrazów kulturowych
- Nierozłączne traktowanie ochrony przyrody i krajobrazu
- Brak akceptacji społeczności dla zaburzenia estetyki krajobrazu
- Promocja PARTYCYPACJI na rzecz krajobrazu
- Wzrost aktywności lokalnych grup działania,
- Opracowanie i wdrożenie modelowych rozwiązań użytkowania przestrzeni i zarządzania krajobrazem (np. Na poziomie gmin)
- Duża powierzchnia terenów przekształconych, nie użytkowanych – potencjalnych terenów zieleni i rekreacji
- Pojawianie się zewnętrznych źródeł finansowania (UE, WFOŚ) przedsięwzięć z zakresu ochrony krajobrazu

2. BADANIA KRAJOBRAZU

Zagrożenia i problemy

- Sektorowe podejście do badań – brak równowagi pomiędzy badaniami dotyczącymi sfery przyrodniczej i kulturowej
- Brak narzędzi informatycznych prezentujących stan wiedzy, badań poszczególnych jednostek naukowych zajmujących się przestrzenią i krajobrazem, brak przepływu wiedzy
- Brak wiedzy o możliwościach i umiejętności pozyskiwania środków na badania
- Hermetyczność środowisk naukowych.
- Wzajemna niechęć środowisk naukowych i samorządów terytorialnych
- Marginalizacja czynnika ekonomicznego w badaniach dotyczących krajobrazu i przestrzeni
- Marginalizacja ochrony krajobrazu na terenach zurbanizowanych i przemysłowych

Potrzeby

- Zwiększenie skuteczności wydawania dostępnych środków finansowych na badania krajobrazu
- Wzrost badań o charakterze interdyscyplinarnym i aplikacyjnym
- Wypracowanie rozwiązań systemowych i instytucjonalnych w zarządzaniu krajobrazem
- Równowaga w jakości i dostępności informacji i badań o środowisku
- Większe zainteresowanie samorządów terytorialnych wdrażaniem wyników badań i modelowych rozwiązań
- Współpraca międzygminna

Szanse i propozycje rozwiązań

- Możliwość finansowania badań interdyscyplinarnych (projekty strategiczne, rozwojowe)
- Tworzenie ponadlokalnych organizacji naukowych zrzeszających różnych specjalistów - platforma wymiany informacji wiążącej różne dziedziny wiedzy
- Wykorzystanie potencjału tkwiącego we współpracy transgranicznej
- Podejmowanie współpracy międzygminnej w poszczególnych projektach badawczych
- Podejmowanie inicjatyw wiążących różne środowiska (naukowe, samorządowe, stowarzyszenia, organizacje lokalne) dotyczących całości jak i poszczególnych komponentów krajobrazu
- Możliwość finansowania badań krajobrazu województwa ze środków krajowych i unijnych

3. Zagospodarowanie przestrzenne – ochrona i użytkowanie przestrzeni

Zagrożenia i problemy

- Powierzchnowe rozumienie zrównoważonego rozwoju
- Branżowe użytkowanie i ochrona zasobów krajobrazu
- Zbyt słaba jakość lub brak studiów krajobrazu dla gmin
- Brak egzekucji naruszeń przepisów prawnych
- Niespójność systemu planowania, niejasność i niejednoznaczność zapisów dokumentów krajowych spec-ustawy, brak mierników jakości krajobrazu
- Suburbanizacja, presja inwestycyjna na tereny przyrodniczo cenne, zabudowywanie terenów otwartych w miastach, presja turystyczna na tereny cenne przyrodniczo.
- Brak ładu przestrzennego
- Nagromadzenie obszarów zdegradowanych, przemysłowych często w centrach miast

2010-10-19

Potrzeby

- Odpowiednie regulacje prawne zmiany w istniejących przepisach, ujednolicenie ustaw, doprowadzenie do spójności dokumentów na różnych szczeblach
- Konieczna poprawa jakości przestrzeni w szczególności publicznych (istniejących przestrzeni)
- Odbudowanie tożsamości regionalnej i lokalnej wśród mieszkańców w oparciu o dziedzictwo krajobrazu
- Rewitalizacja, wykorzystywanie terenów zainwestowanych do reinwestycji - zamiast lokowania nowych obiektów na terenach zielonych
- Opracowanie i wdrożenie jednolitego wzorca budowlanego „Stylu i organizacji przestrzeni Górnego Śląska”

Warsztaty - Strategia ochrony przyrody
2010-2030

Szanse i propozycje rozwiązań

- Rewitalizacje terenów przemysłowych
- Dostępność środków unijnych na realizację w przestrzeni
- Zmiana profilu działalności przemysłowej (Hi-Tech)
- Wzrost świadomości społecznej w zakresie ekologii, ładu przestrzennego
- Rozwój geograficznych systemów informatycznych i innych nowoczesnych systemów informacji przestrzennych (GIS, RSIP)
- Umacnianie świadomości, społecznej w zakresie ładu przestrzennego, jakości krajobrazu jako dobra wspólnego.
- Wzmacnianie świadomości organów sporządzających akty prawa miejscowego, dokumenty planistyczne i strategiczne (konferencje, konkursy, akcja promocyjna) prowadzenie monitoringu realizacji ustaleń Planu

4. OCHRONA KRAJOBRAZU

Zagrożenia i problemy

- Złe rozwiązania prawne w zakresie ochrony krajobrazu (Brak ustawy o ochronie krajobrazu)
- Brak narzędzi ustawowych do praktycznej realizacji zadań ochrony krajobrazu
- Brak egzekucji naruszeń przepisów prawnych (Brak ustawy kompensacyjnej)
- Brak środków finansowych na ochronę krajobrazu i systemu sankcji finansowych za „zawłaszczanie krajobrazu”
- Brak wiedzy o wartości i unikatowości krajobrazów województwa w społeczeństwie
- Marginalizacja ochrony krajobrazu na terenach zurbanizowanych i poprzemysłowych
- Wartość krajobrazu nie może być utożsamiana z ceną gruntu

2010-10-19

Potrzeby

- Zmiana przepisów prawnych – ustawy i przepisy wykonawcze – inicjatywa ustawodawcza Konwentu Marszałków
- Wprowadzenie uregulowań uniemożliwiających uniknięcia sankcji karnych za złamanie prawa w zakresie lokalizacji inwestycji, wycinki drzew itp.
- Zapewnienie ciągłości finansowania – programy wieloletnie finansowane ze środków budżetu i innych źródeł
- Wzrost nakładów na ochronę dziedzictwa przestrzeni – środki budżetowe państwowe, samorządowe i programów UE
- Opracowanie i wdrożenie jednolitego wzorca budowlanego „Stylu i organizacji przestrzeni Górnego Śląska”
- Pielęgnacja tradycji i tożsamości ludności i przestrzeni

Warsztaty - Strategia ochrony przyrody
2010-2030

Szanse i propozycje rozwiązań

- Lobbowanie na rzecz jednolitej ustawy o ochronie krajobrazu
- Opracowanie studium ochrony i użytkowania krajobrazu województwa śląskiego (aktualna inwentaryzacja i spójna waloryzacja z uwzględnieniem walorów kulturowych)
- Użytkowanie gospodarcze (hodowlane) warunkiem zachowania walorów krajobrazowych
- Absolutna ochrona unikatowych a zachowanych walorów przyrodniczych i kulturowych
- Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych jako metoda obrony tradycyjnego wizerunku krajobrazowego Górnego Śląska
- Instytucja stojąca na straży ochrony krajobrazu?

5. Edukacja o krajobrazie

Zagrożenia i problemy

- Brak wiedzy o wartości i unikatowości krajobrazów województwa śląskiego w społeczeństwie
- Nadal powszechny „Mit Czarnego Śląska” przekładający się na niechęć do edukacji o walorach krajobrazu
- Słabość merytoryczna i metodyczna edukacji ekologicznej, mała skuteczność projektów
- Brak systemu ewaluacji procesu i rezultatów edukacji ekologicznej
- Brak promocji przykładów tzw. „dobrej praktyki ekologicznej”
- Słabość infrastruktury związanej z edukacją środowiskową

Potrzeby

- Rozpoczęcie pilnej edukacji społeczeństwa w zakresie estetyki krajobrazu,
- Programy edukacyjne dla wykonawców i decydentów funkcjonujących w zakresie zarządzania krajobrazem (obowiązkowe szkolenia radnych)
- Ponowne zdefiniowanie celów edukacji ekologicznej w oparciu o nowoczesne modele aksjologiczne
- Wypracowanie i wdrożenie systemu edukacji ekologicznej i ewaluacji jej rezultatów
- Podniesienie kompetencji edukatorów środowiskowych
- Wypracowanie systemu ekonomicznych, społecznych i gospodarczych zachęt do zachowań proekologicznych
- Wzmocnienie infrastruktury związanej z edukacją ekologiczną

Szanse i propozycje rozwiązań

- Wdrożenie systemu zachęt promujących zachowania proekologiczne
- Wdrożenie systemu finansowania dobrych praktyk
- Promowanie przykładów „dobrej praktyki ekologicznej”
- Promowanie mody na „ekologiczny styl życia”
- Konkursy (nagrody) dla miast i wsi dbających o krajobraz (np. Stowarzyszenie „*Miasteczka z charakterem*” – przykłady Francja, Wielka Brytania)
- Wykorzystanie środków finansowych WFOŚiGW i innych funduszy

Cel strategiczny ochrony krajobrazu

- **Wzmocnienie i ochrona różnorodności przyrodniczej i kulturowej krajobrazu województwa**

Cele szczegółowe

- Odbudowa swojskości¹ krajobrazu – wypracowanie modelowego, oryginalnego, regionalnego wzorca organizacji przestrzeni i zarządzania krajobrazem
- Obrona unikatowych geosystemów i tradycyjnych kulturowych kompleksów terytorialnych przed skutkami globalizacji przestrzeni

¹ w oparciu o związki przynależności i przywiązania ludności z przestrzenią, naturalnej dbałości o wartości i tradycję przestrzeni